

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold, 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 21. septembra 1887.

Obség: Vinska stiskalnica. — Nova shramba za sadje in zelenjadi. — Vprašanja in odgovori. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Gospodarske novice. — Nasledki „šnopsa“. (Dalje.) — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Govor poslanca Ferjančiča v državnem zboru dne 25. maja. (Konec.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Vinska stiskalnica.

Skoraj za vsa dela kmetijska vpeljujemo nekaj desetletij sem pomožne stroje, da bi si prihranili časa in delavnih moči in da bi dela zvrševali bolje in enakomerneje, nego je dosedaj bilo mogoče z roko in neenakimi delavci.

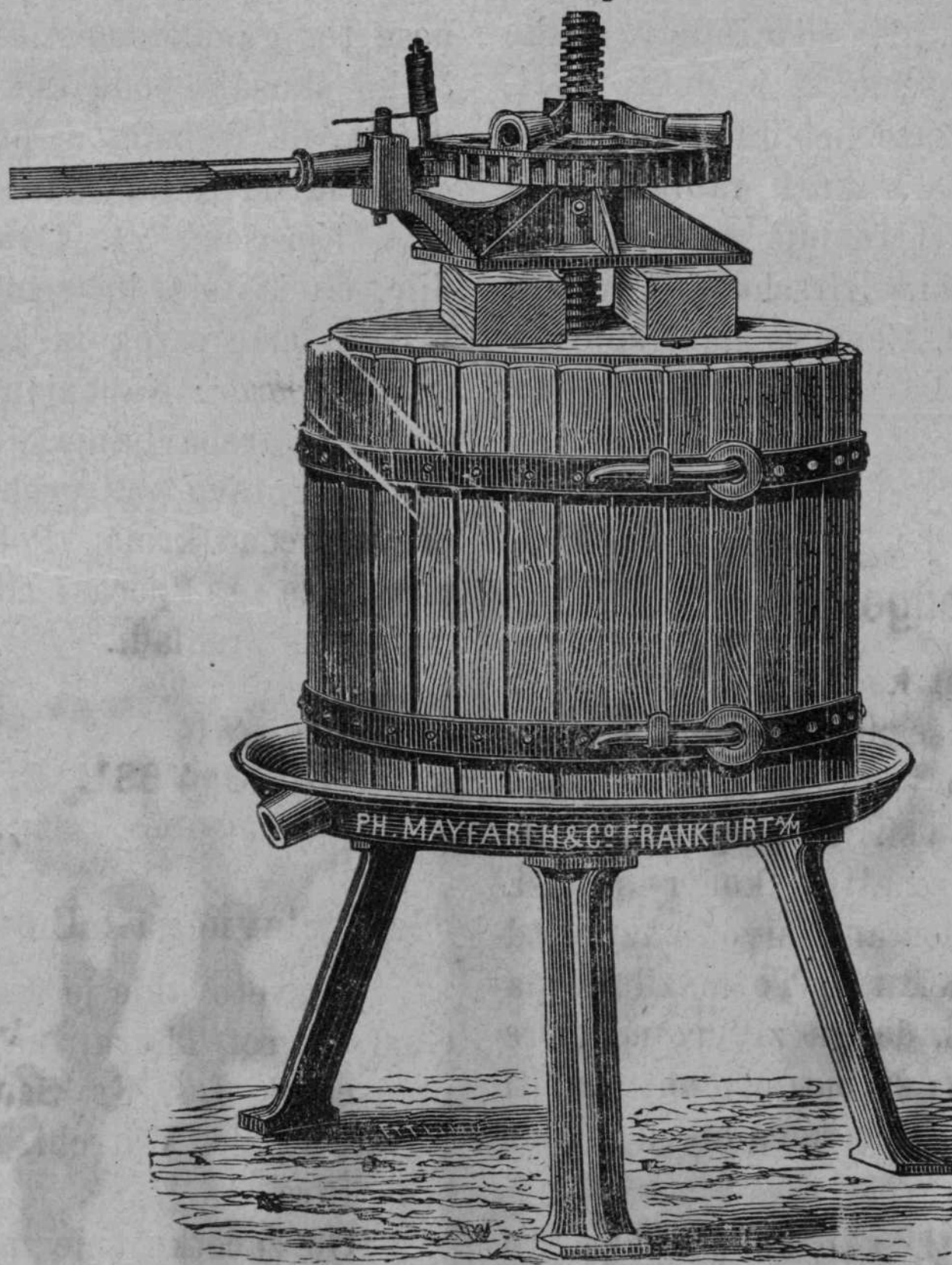
V mnogih gospodarstvih nahajamo zaradi tega sejalne, kosilne in mlatilne stroje, in tudi manj premožni poljedelci, ki imajo le malo glav živine, poslužujejo se slamoreznih strojev. Izjemo nahajamo le pri vinarstvu. Vinščak je porabljal do najnovejšega časa in porablja največ tudi še dandanes za svoje najvažnejše delo, za stiskanje grozdja namreč, neukretne in zamudne vinske stiskalnice, ki pa razen tega potrebujejo tudi veliko prostora in delavnih moči. Tudi bi utegnil kdo misliti, da je vinščak v svoji stroki manj nagnen napredku, nego pa kak drug poljedelec. Toda temu ni nikakor tako, ampak nikjer se ni morebiti na tako mnoge in dragocene načine poskušalo, kakor ravno pri vinarstvu. Vzrok, da si naši najveljavnejši vinščaki odločajo tako težko, napraviti si novejših stiskalnic, je le to, da se jim je dosedaj ponujalo le malo stiskalnic, ki bi bile očitno veliko boljše od dosedanjih.

Glavni pogoji v resnici dobre stiskalnice so naslednji: jagode naj stisne hitro in kolikor moči do suhega, ne zavzema naj preveč prostora, priročna bodi in tako sestavljena, da je ni nič popravljati treba. Posebno poslednje moramo v čislih imeti, kajti stiskanje je delo, koje trpi le nekoliko tednov v letu, zvršujejo je pa vsako leto drugi dninarji, a ti ne smemo misliti, da so vselej izkušeni. Če torej stiskalnica ni jako priprosto, pa pri vsem tem jako trdno sestavljena, zgodi se kaj lahko, da jo je treba pri slabem in nepopolnem ravnanji kmalu poslati v popravo.

Uže nekaj let razpošilja železna livarna in strojna tovarna Ph. Mayfartha v Frankfurtu n. M. in na Dunaji stiskalnice, kakeršno kaže podoba 54. Te so dosedaj najpopolnejše stiskalnice, imenovane stiskalnice na vzvod. Jako so močne in priprosto sestavljene, zavzemajo malo prostora, stiskajo jako suho in vse delo opravlja prav lahko en sam človek.

Mehanizem je naslednji: nazobčano močno kolo, pritrjeno kot vij okoli preslice, vrti se toliko časa z železnim dro-

gom, da postanejo tropine na stiskalnici že precej suhe in trde. Ako z drogom samim ne moremo več dalje vrteti, prične se z njim pregibati vzvod, ki je pritrjen na stiskalni plošči ob viju, v kojega zobe se ujema. — Drog deluje s tako močjo, da je moči v kak-

Podoba 54.

7 urah (po zrelosti in kakovosti grozdja) iztisniti polno stiskalnico, ki drži okoli 1 hektol., tako suho, kakor je sploh mogoče.

Ker je ves stroj jako priprost in vsak del na njem tako močan, ni ga moči poškodovati in ni se bati, da bi zaradi tega morali delo pretrgati.

Vsi leseni deli, kakor koš in količki, so od močnega bukovega lesa.

Ker so razen imenovanih prednosti te stiskalnice jako v ceno in ker se izdelujejo tudi različno velike — za 500 do 1500 litr. — zato jih priporočamo vsem vinščakom in sadjarjem.

Nova shramba za sadje in zelenjad.

V podobi 55. naslikana posoda je iz ploščevine (pleha) in ima pred drugimi dosedaj znanimi to prednost, da ima pokrov, s katerim se da prav priprosto in neprodorno zraku zapreti. Sadje ali zelenjava se naloži v posodo in potem pokrije s pokrovom *b*; z vijakom (šravbom) *a* se pa vse skupaj dobro zapre. V tako zaprto posodo ne pride nič zraku, in v njej shranjena reč ohrani se rabna več let. Kadar se izprazni posoda, da se zopet v novič rabiti. Dosedaj so rabile v enake namene posode, katerim se je pokrov privaril (prilotal), zato je bilo pa treba kleparja, in posoda enkrat rabljena bila ni za nič. Navedene nove posode izdeluje zavod za domačo in kuhinjsko opravo Karola Hirscha & Comp. v Berolinu, W. Leipzigerstrasse 2. Cene so naslednje:

Pod. 55.

Cena gld. 0.84, 0.94, 1.10, 1.25, 1.40 za eno.

Vsebina $\frac{1}{2}$, 1, $1\frac{1}{2}$, 2, 3, lit.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 76. Naznanite mi kak pripomoček zoper uši na glavi živine, zlasti na ušesih. (M. R. v D.)

Odgovor: Umivanje z milno vodo, s tobakovo vodo ali z lugom navadno prežene uši. Tudi pomaga drgnjenje z ribjim oljem po tistih mestih, koder so uši. Najboljši pripomoček pa je in ostane sivo mazilo od živega srebra, ki se dobiva v lekarni. To mazilo je pa strupeno, torej naj se tako rabi, da ga živina ne more lizati. — Razen tega treba pa živino pridno snažiti (štriglati), kajti snažna živina v snažnem hlevu nikdar ne postane ušiva.

Vprašanje 77. Kaj je storiti, ako konj kašlja ali če pojé kurje pero? (A. P. v Lj.)

Odgovor: Kašljanje je navadno znamenje kake druge bolezni, posebno bolnih dihal, n. pr. pri plućnici, sušici i. t. d. V takem slučaju obrniti se je do kakega živinskega zdravnika. Kašljanje od prehlajenja se hitro odpravi, če se konj dobro odrgne, pokrije in postavi v hlev brez prepaha. Kašljanje pa more izvirati tudi od

mehaničnega draženja sapnika ali grla. Če je konj pojedel kurje pero, ne bode imelo to nobenih slabih nasledkov. Če pero v grlu ostane, poklicati je pa precej zdravnika.

Vprašanje 78. Ali mora biti res sir barvan in ali ni barvan sir zdravju škodljiv? (A. F. v T.)

Odgovor: Res je tako. Povsod, koder znajo delati sir, barvajo ga tudi. Nebarvan sir ni prijeten očem in ga je težko prodati. Verjemite mi, da to vedo uže najzadnji planinski sirarji. Barva je narejena iz posebnih rastlin ter je popolnoma neškodljiva.

Vprašanje 79. Ena mojih krav se prežvekajoč tako peni, da je polna slin okoli gobca; ob enem ji pa sline iz gobca teko. Ali je morda to znamenje kake bolezni? (S. V. v O.)

Odgovor: Slinjenje vaše krave prihaja gotovo od slabega zobovja. Da je krava sicer zdrava, kaže prežvekovanje.

Vprašanje 80. Ena mojih kokoši skljuje in največkrat tudi pojé vsako jajce, ki je iznese. Tudi druga kokoš jela je prvo posnemati. Ker sta obe kokoši jako pridni, rad bi ji tega odvadil. Kaj naj storim? (J. S. v K.)

Odgovor: Edin pripomoček, ki ga vam moremo svetovati, je, da precej vzamete jajce, ko ga kokoš iznese ter ga nadomestite z drugim iz porcelana. V začetku skušala bode kokoš kljevati to jajce, a ker bode videla, da je zaman, pustila ga bode. Tako se bode sčasoma odvadila tudi svoja jajca kljevati.

Vprašanje 81. Dvakrat se mi je uže letos prigojilo, da je tele, ko sem ga odstavil, močno napenjalo. Kaj je temu vzrok in kako se da pomagati? (S. S. v A.)

Odgovor: Napenjanje odstavljenih telet je nasledek slabega prebavljanja. Slabo prebavljanje izvira pa skoraj gotovo od prehitrega prehoda od sesanja na preveč tečno krmo. Pokladajte teletu slabejšo krmo, privajajte ga počasi močni in tečni krmi ter pazite, da se ne prehladi.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dné 4. septembra 1887.

Posvetovanje je vodil društveni predsednik gospod Gustav grof Thurn, navzočni so pa bili gospod podpredsednik Jos. Fr. Seunig in odborniki gg. Kastelic, Povše, Robič, Witschl, dr. pl. Wurzbach in tajnik Gustav Pirc.

Ob začetku seje poroča gosp. predseknič o izvršitvi pokrajinske razstave goveje živine v Metliki, kar odbor na znanje vzame.

Zarad pičle udeležbe pri seji preloži se sestava odsekov na prihodnjo sejo.

O stanju premoženja sadjarskega in čebelarskega društva za Kranjsko ukrene se poslati poročilo na c. kr. kmetijsko ministerstvo ter počakati odloka ime-